

Besluit verlengbaarheid vergunningen landelijke commerciële radio FM-band 2021

Besluit van de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat van [datum] 2021 nr. DGBI/21013300, inzake de verlengbaarheid van vergunningen voor landelijke commerciële radio-omroepen in de FM-band

De Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat,

Gelet op artikel 18, tweede lid, aanhef en onder a, van het Frequentiebesluit 2013;

Besluit:

Artikel 1

De vergunningen voor landelijke commerciële radio in de FM-band, genoemd in kolom 1 van tabel 1, zijn verlengbaar om redenen van algemeen maatschappelijk, cultureel of economisch belang, als bedoeld in artikel 18, tweede lid, onderdeel a, van het Frequentiebesluit 2013.

Tabel 1. Verlengbare vergunningen

Kavel	Dossiernummer
Kavel A01	5055301
Kavel A02	5055305
Kavel A03	5055302
Kavel A04	5055306
Kavel A05	5055307
Kavel A06	5055303
Kavel A07	6815880
Kavel A08	6634716
Kavel A09	5797976

Artikel 2

Een vergunning als bedoeld in artikel 1 is verlengbaar voor een vaste periode die aanvangt op 1 september 2022 en loopt tot en met 31 augustus 2025.

Artikel 3

Indien een vergunning als bedoeld in artikel 1 wordt verlengd, wordt zij met ingang van [datum] gewijzigd overeenkomstig bijlage 1.

Artikel 4

Dit besluit treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van de Staatscourant waarin het wordt geplaatst.

Artikel 5

Dit besluit wordt aangehaald als: Besluit verlengbaarheid vergunningen landelijke commerciële radio FM-band 2021.

Dit besluit zal met de toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

's-Gravenhage, [datum] 2021

De Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat,

[beroepsclausule]

Toelichting

1. Inleiding

Sinds 2009 stimuleert de overheid digitalisering van de (ether)radio met het oog op doelmatig gebruik van schaars spectrum. Hiertoe is - eerst in 2011 en later nogmaals in 2017 - de looptijd van de vergunningen voor analoge commerciële radio (zowel landelijk als niet-landelijk) verlengd onder de voorwaarde dat partijen investeren in digitale etherradio. Door middel van de zogenaamde koppeling kregen partijen ook de beschikking over een vergunning voor digitale radio (DAB+). Met de verlengde looptijd van de vergunningen werden vergunninghouders onder andere verplicht het programma dat men analoog verspreidt óók digitaal aan te bieden (de zogenoemde simulcastverplichting).

Digitale radio DAB+ ontwikkelt zich inmiddels goed in Nederland maar ook daarbuiten. Er zijn in Nederland zes landelijk dekkende frequentielagen zo goed als geheel beschikbaar voor landelijke, niet-landelijke/regionale en lokale radiopartijen (zowel commercieel als publiek). Het aantal radio-ontvangers stijgt gestaag en de Europese verplichting om per december 2020 alle DAB+-radio's in nieuw verkochte auto's te voorzien van digitale etherontvangst zal de ontwikkeling van digitale radio DAB+ in Europa verder versterken.

In 2020 is de wereld echter opgeschrikt door de uitbraak van de wereldwijde Covid-19 pandemie. Ook de (commerciële) radio-sector heeft hiervan de gevolgen ondervonden. Commerciële radiostations zijn voor hun businessmodel sterk afhankelijk van advertentie-inkomsten. Het eerste half jaar van 2020 heeft een flinke daling van de radioreclamebestedingen laten zien ten opzichte van diezelfde periode in 2019. Wel heeft de coronacrisis geleid tot een toename van de gemiddelde luistertijd (met name door thuiswerken). In het derde en vierde kwartaal van 2020 heeft de markt zich enigszins kunnen herstellen. De (uiteindelijke) totale economische gevolgen het coronavirus zijn ondanks het ingezette herstel van de economie op dit moment nog onbekend.

2. Verlenging commerciële radiovergunningen

Als gevolg van de sterke terugval in advertentie-inkomsten door de uitbraak van het coronavirus in het eerste kwartaal van 2020 hebben de landelijke commerciële radiostations gevraagd of de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat kan besluiten tot een (nood)verlenging van de vergunningen voor een periode van twee tot vier jaar (na 2022).

SEO Economisch Onderzoek te Amsterdam, het Instituut voor informatierecht van de Universiteit van Amsterdam en de Atlas voor gemeenten (hierna samen te noemen: SEO) is gevraagd onderzoek te doen naar de impact van de coronacrisis op de financiële positie van de commerciële radiostations, welke verwachtingen er zijn voor de periode tot en met augustus 2022 (wanneer de huidige FM-vergunningen aflopen) en opties te formuleren om aan de door vergunninghouders ervaren financieringsbehoefte tegemoet te kunnen komen (naast de gevraagde verlenging). In de brief van 2 oktober 2020 is de Tweede Kamer geïnformeerd over de uitkomsten van deze Quick scan.¹

VAO Telecom

Naar aanleiding van het verzoek van partijen heeft er op 29 oktober 2020 een Voortgezet Algemeen Overleg² Telecom plaatsgevonden. Daar is de motie-Van den Berg c.s. ingediend³. Deze motie is daarna aangenomen.⁴ In de motie werd aangegeven dat de radiosector door zijn

¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2020-2021, 24095, nr. 518.

² Als vervolg op het Algemeen Overleg van 11 juni 2020.

³ Tweede Kamer, vergaderjaar 2020-2021, 24095, nr. 519.

⁴ Tijdens plenair debat op 3 november 2020.

afhankelijkheid van de sterk dalende advertentieopbrengsten relatief hard geraakt wordt door de coronacrisis en dat diverse radiostations hierdoor een omvangrijke additionele financieringsbehoefte hebben die potentieel bepalend is voor de continuïteit van de bedrijfsvoering, maar dat het aflopen van de frequentievergunningen per 1 september 2022 een belemmerende rol speelt bij het verkrijgen van krediet. De motie verzoekt de regering om in overleg met de sector te komen tot een verlenging van de bestaande FM-licenties voor commerciële radiostations voor de duur van drie jaar, tot 1 september 2025.⁵

In de brief aan de Tweede Kamer van 11 november 2020⁶ heeft de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat - om tegemoet te komen aan de gevraagde zekerheid vanuit de commerciële radiosector - een tijdelijke verlenging van de commerciële radiovergunningen toegezegd voor de duur van minimaal twee jaar. Deze termijn kan oplopen tot drie jaar indien na onderzoek zou blijken dat een dergelijke termijn proportioneel is in verhouding met het gestelde doel. Een van de aspecten die daarbij relevant zijn is de hoogte van de verlengingsprijs. Aan SEO te Amsterdam is daarom gevraagd te adviseren over de verlengingsprijzen die partijen verschuldigd zijn voor het verlengbaar maken van hun vergunningen.

In de brief van 18 maart 2021⁷ is nogmaals bevestigd dat eerst het onderzoek van SEO afgewacht zal worden, alvorens een besluit genomen kan worden over exacte duur van de verlengingstermijn. De Tweede Kamer is in de brief van 19 mei⁸ 2021 nader geïnformeerd over de termijn van de verlenging. Zie ook hieronder in paragraaf 5 van deze toelichting.

3. Verlengbaarheid van de vergunningen

De vergunningen voor landelijke commerciële radio-omroepen in de FM-band zijn schaars. Het uitgangspunt van het frequentiebeleid en het wettelijk kader is dat schaarse vergunningen eindig zijn en na afloop opnieuw worden verdeeld, met toepassing van een van de procedures, bedoeld in artikel 3.10, eerste lid, onderdelen b tot en met f, van de Telecommunicatiewet (hierna: Tw). Het verlengen van schaarse vergunningen is slechts mogelijk indien van de uitzonderingsgronden in artikel 18 Frequentiebesluit 2013 gebruik gemaakt kan worden. Uit het tweede lid, onder a, van dit artikel volgt dat vergunningen verlengd kunnen worden indien de Minister van Economische Zaken en Klimaat van oordeel is dat een verlenging het algemeen maatschappelijk, cultureel of economisch belang dient.

Veel ondernemers hebben zwaar te lijden onder de economische gevolgen van de coronacrisis. Ook de commerciële radiosector is getroffen door de Covid-19 pandemie en door de overheid getroffen maatregelen ter bestrijding daarvan. SEO is daarom gevraagd onderzoek te doen naar de impact van de coronacrisis op de financiële positie van de commerciële radiostations. Uit het onderzoek komt naar voren dat door de uitbraak van het coronavirus en de getroffen maatregelen de advertentie-inkomsten van de commerciële radiopartijen in de eerste twee kwartalen van 2020 sterk zijn teruggelopen. Alle commerciële radiopartijen zijn voor hun businessmodel sterk afhankelijk van advertentie-inkomsten als cruciale financieringsbron voor hun economische en creatieve activiteiten. Dit geldt niet alleen voor de radiosector maar voor de omroepsector als geheel.

SEO constateert in het advies van september 2020 dat er door het wegvallen van inkomsten een additionele financieringsbehoefte bij de commerciële radiosector kan ontstaan. Deze financieringsbehoefte van de sector als geheel is echter relatief bescheiden en ligt in de orde van grootte van enkele miljoenen in 2020 en 2021. De bescheiden financieringsbehoefte komt vooral doordat het grootste deel van de markt (in termen van marktaandeel) geen urgente financieringsbehoefte zegt te hebben, of daar reeds in heeft kunnen voorzien. Daar staat tegenover

⁵ Op 3 november is de motie-Van den Berg c.s. aangenomen (Handelingen Tweede Kamer, vergaderjaar 2020-2021, vergadernummer 19, item 18).

⁶ Tweede Kamer, vergaderjaar 2020-2021, 24095, nr. 524.

⁷ Tweede Kamer, vergaderjaar 2020-2021, 24095, nr. 530

⁸ Tweede Kamer, vergaderjaar 2020-2021, 24095, nr. 531

dat de stations die wel een acute financieringsbehoefte signaleren in termen van omzet weliswaar relatief klein zijn, maar het wel een substantieel aantal betreft en dat de vanuit de sector als geheel bescheiden financieringsbehoefte voor de individuele stations wel omvangrijk en potentieel bepalend is voor de continuïteit.

Naast de relatief sterke impact van de crisis op de sector en onzekerheid over het herstel van de advertentiemarkt, geldt er een specifieke belemmering voor de commerciële radiosector. SEO constateert dat de afloop van de vergunningen op 1 september 2022 een rol zou kunnen spelen met betrekking tot het kunnen aantrekken van extra financiering om de teruglopende reclame-inkomsten op te vangen. Dit speelt nu, gedurende de coronacrisis, maar geldt ook ten algemene als de vergunning afloopt.

In eerste instantie heeft het onderzoek van SEO - ondanks de bovenstaande constatering - niet geleid tot een besluit tot het verlengbaar maken van de geldigheidsduur van de vergunningen voor commerciële radio-omroep⁹. Wel is er onderzocht of er - in lijn met de suggestie van SEO - mogelijkheden waren om specifiek voor de commerciële radiosector en specifiek voor die vergunninghouders voor wie dit het meest dringend opgaat, de kredietmaatregelen te verruimen. Op dat moment leek dit de meest passende oplossing.

Na oktober 2020 is de situatie echter gewijzigd en is er sprake van nieuwe feiten en omstandigheden die heroverweging van dit eerdere standpunt noodzakelijk maken.

Daar waar halverwege 2020 nog heel voorzichtig sprake leek van economisch herstel is op dit moment de realiteit dat de economische crisis diep heeft ingegrepen en het ongewis is op welke termijn partijen de gevolgen daarvan volledig te boven zijn, ondanks het feit dat uit gegevens en prognoses blijkt dat de economie aan het herstellen is.

De Nederlandse radiosector heeft zich naar aanleiding van de eerste lockdown in korte tijd geconfronteerd gezien met een directe afname van de inkomsten. In augustus 2020 was de verwachting van SEO dat hierdoor tot het einde van de looptijd van de huidige vergunningen tot 1 september 2022 in totaal een gat van gemiddeld circa een kwart van de omzet van 2019 zou kunnen vallen¹⁰.

De economische situatie vroeg en vraagt om een aanpak die werkgelegenheid en bedrijvigheid beschermt, en daarbij ook rekening houdt met de verschillen tussen bedrijven en sectoren. Daar waar nodig is dus maatwerk nodig. Het kabinet heeft diverse maatregelen genomen om de crisis te bestrijden en banen en bedrijvigheid zo veel als mogelijk te behouden. Dit heeft sinds het voorjaar van 2020 geleid tot een omvangrijk pakket aan (steun)maatregelen. Het steun- en herstelpakket voor de economie en arbeidsmarkt is op 21 januari 2021¹¹ verder verruimd om bedrijven zo veel mogelijk te (blijven) ondersteunen.

Het steun- en herstelpakket is generiek van aard om zoveel mogelijk ondernemers zo snel mogelijk te kunnen helpen. De regelingen kunnen daarom niet altijd volledig recht doen aan de situatie van alle bedrijven. Zo verschillen bedrijven onderling in hun kostenstructuur en de mate waarin ze in staat zijn hun bedrijfsvoering aan te passen. Het generieke karakter van de regelingen staat eraan in de weg om voor individuele gevallen of sectoren de regelingen aan te passen. Zo bleken er geen mogelijkheden om voor de commerciële radiosector of voor specifieke vergunninghouders de kredietmaatregelen te versoepelen.

Daarnaast geldt er voor de commerciële radiosector een specifieke situatie. Ook de radiosector stond en staat het uiteraard vrij om gebruik te maken van de generieke overheidsmaatregelen¹² maar voor de commerciële FM-vergunninghouders geldt een specifieke belemmering. Naast de relatief sterke impact van de crisis op de sector en onzekerheid over het herstel van de

⁹ Brief van 2 oktober 2020 aan de TK, 24095, nr. 518.

¹⁰ Zie blz. 18 van de Quick-scan "Noodverlenging commerciële radiovergunningen" van 31 augustus 2020.

¹¹ Kamerstuk 35420, nr. AB.

¹² Veel kleinere radiopartijen hebben daar dan ook gebruik van gemaakt.

advertentiemarkt op de lange termijn, speelt de afloop van de vergunningen hier een rol met betrekking tot het aantrekken van extra financiering.

Belangrijk criterium bij het beoordelen van een financieringsaanvraag door een kredietverlener is de mate waarin de kredietnemer in staat is aan zijn verplichtingen te voldoen. Hiervoor wordt onder andere gekeken naar de vrije kasstromen die beschikbaar zijn om het krediet af te lossen en rente te betalen gedurende de looptijd van het krediet. Voor de FM-vergunninghouders is de looptijd van de vergunningen daarbij een factor, en wordt bij het verstrekken van financiering en het maken van afspraken over de terugbetaling ervan normaliter gekeken naar die looptijd. In de huidige situatie kan voor het aantrekken van extra financiering het aflopen van de vergunningen over ongeveer twee jaar tot onzekerheid leiden. Het is immers de vraag of partijen ook na het einde van de looptijd van de huidige vergunning zullen beschikken over een nieuwe vergunning. De kans dat de bijbehorende inkomsten binnen de kredietperiode volledig zullen wegvallen, zet druk op de terugbetaalcapaciteit en is logischerwijs een beletsel bij het verkrijgen van financiering. Een kortere looptijd van financiering als oplossing hiervoor lijkt niet reëel: radiostations zouden dan in relatief korte tijd grote bedragen moeten aflossen, juist in een periode met lagere inkomsten dan in voorgaande jaren. De overheidsmaatregelen om financiering te stimuleren lijken hiervoor weinig soelaas te bieden. Enkele maatregelen hanteren soortgelijke continuïteits- of terugbetalingseisen als voorwaarde om er gebruik van te kunnen maken.

De duur van de tweede lockdown en de economische impact ervan in combinatie met de specifieke behoefte vanuit de commerciële radiosector om additionele financiering aan te trekken om de gevolgen van de coronacrisis te mitigeren, maken dat het verlengen van de commerciële vergunningen een maatregel kan zijn om de continuïteit van deze sector te waarborgen. Een belangrijke overweging is daarbij dat het inzetten van het economisch herstel gebaat is met het voorkomen van onnodige faillissementen van bedrijven.

Daarbij in overweging nemend dat het verruimen van de kredietmaatregelen voor de commerciële radiosector als geheel dan wel specifiek voor die vergunninghouders voor wie dit het meest dringend opgaat geen begaanbare route is gebleken en dat maatwerk geboden is om de werkgelegenheid en bedrijvigheid te beschermen, zijn er voldoende redenen om te stellen dat verlenging van de vergunningen voor landelijke commerciële radio-omroep in de FM-band het algemeen economische belang dient.

4. Belangenafweging marktpartijen

Het voornemen om de verleende FM-vergunningen verlengbaar te stellen op grond van artikel 18, tweede lid, aanhef en onder a, van het Frequentiebesluit 2013 vergt een zorgvuldige afweging van alle belangen.

Partijen zijn in de gelegenheid gesteld om gedurende een periode van zes weken hun zienswijzen naar voren te brengen. In paragraaf 9 van deze toelichting wordt ingegaan op de individuele zienswijzen die door partijen zijn ingediend tijdens de consultatieprocedure.

Huidige vergunninghouders landelijke commerciële radio

De huidige vergunninghouders hebben gevraagd om een verlenging van hun vergunningen vanwege de sterke terugval in advertentie-inkomsten door de uitbraak van het coronavirus. Zij worden hierin gesteund door de motie-Van den Berg c.s. zoals aangenomen in de Tweede Kamer¹³. Dit besluit benadeelt de bestaande landelijke vergunninghouders derhalve niet.

Potentiële nieuwkomers

Zoals hiervoor werd aangegeven is de looptijd van de vergunningen voor analoge commerciële radio-omroep (zowel landelijk als niet-landelijk) in de afgelopen jaren tot twee maal toe - eerst in 2011 en later nogmaals in 2017 - verlengd onder de voorwaarde dat partijen investeren in digitale

¹³ Zie voetnoot 3.

etherradio. Door middel van de zogenaamde koppeling kregen partijen ook de beschikking over een vergunning voor digitale radio-omroep (DAB+) waarmee zij hun bestaande analoge radioprogramma dienden uit te zenden (de zogenaamde simulcastverplichting) maar waarbij ook ruimte was voor extra radioprogramma's, welke ruimte niet zelden beschikbaar werd gesteld aan derden via een zogenaamde doorgifte-overeenkomst. Dit extra aanbod diende mede om de luisteraar de overstap te laten maken naar digitale radio DAB+. Digitale radio DAB+ ontwikkelt zich inmiddels goed in Nederland maar ook in veel andere Europese landen en de gevolgen laten zich zien.

Als gevolg van de digitalisering is er meer spectrum beschikbaar gekomen voor commerciële radio. Een voorbeeld hiervan is de zogenaamde DAB+ laag 7, een landelijk dekkende digitale laag met 12 vergunningen, waarvoor begin 2021 een aanvraagprocedure is opengesteld. Deze laag biedt voor zowel bestaande partijen als voor nieuwkomers volop mogelijkheden om toe te treden tot de markt voor landelijke (digitale) radio. Daarnaast bestaat er de mogelijkheid voor radiopartijen om - middels een overeenkomst - te worden doorgegeven op het digitale radionetwerk van MTVNL.

Ook op de markt voor landelijke commerciële (analoge) FM-radio is toetreding voor nieuwe partijen mogelijk gebleken. Zo bestaat er voor derden op grond van de wet¹⁴ de mogelijkheid om een vergunning dan wel een gehele radio-onderneming (inclusief vergunning) over te dragen. In het verleden is daarvan veelvuldig gebruikgemaakt.

Ook voor partijen die geen landelijke radio-ambitie hebben, zijn er in de afgelopen periode diverse mogelijkheden geweest om toe te treden tot de radiomarkt. Voor digitale radio heeft een (tijdelijke) uitgifte plaatsgevonden van 22 klein-regionale/lokale allotments in de zogenaamde DAB+ laag 6. Daarnaast is een uitgifteproces opgestart van een 16-tal kleinere FM-frequenties (B39 t/m B54).

Op de kortere termijn heeft een (nood)verlenging tot gevolg dat derden niet in aanmerking kunnen komen voor één of meer landelijke FM-kavels in het kader van een nieuwe verdeling. Gegeven de ontwikkeling van digitale radio en de mogelijkheden die dit ook voor nieuwkomers biedt, alsmede de instapmomenten die er in de afgelopen jaren zijn geweest door verdelingen, overdracht dan wel overnames is een verlenging die strekt tot herstel van de economische positie van bestaande radiopartijen als gevolg van de coronacrisis niet onevenredig ten opzichte van het belang van mogelijke potentiële nieuwkomers. Daarbij wordt mede in ogenschouw genomen de beperkte duur van de verlenging.

Alles in samenhang bezien, wordt op dit moment het belang van een verlenging, het kunnen aantrekken van additionele financiering en het herstel van radiopartijen van de gevolgen van de coronacrisis geacht zwaarder te wegen dan het kortetermijnbelang van nieuwkomers om in een nieuwe verdeling toe te treden tot de landelijke FM-markt.

5. Duur van de verlenging

Van belang bij de tijdelijke verlenging van de looptijd van de vergunningen voor commerciële radio-omroep is het gegeven dat het gaat om een derde verlenging op rij, daar waar de wet uitgaat van het beginsel 'veilen tenzij'. Hoewel uit de hierboven gemaakte belangenafweging volgt dat het algemeen economisch belang zwaarder mag wegen dan het belang van potentiële nieuwe partijen om toe te treden tot de markt, is het wel van belang dat de termijn van die noodverlenging niet onevenredig lang is. Op deze wijze kan verzekerd worden dat de gekozen termijn proportioneel is in verhouding tot het gestelde doel.

Bij de totstandkoming van mijn beslissing heb ik de belangen van de kleinere landelijke radiopartijen zwaar laten wegen aangezien deze partijen zwaar getroffen zijn door de plotselinge terugval in reclame-inkomsten en ook een langere periode nodig zullen hebben om daarvan te

¹⁴ Zie artikel 3.20 van de Tw.

herstellen. Bij de landelijke sector gaat het dan met name om de geclausuleerde vergunningen. Over het algemeen worden deze vergunningen gekenmerkt door hoge kosten en/of lage opbrengsten¹⁵.

Het is bovendien van belang dat voor de meerderheid van de kleinere landelijke partijen die beschikken over een geclausuleerde vergunning de verlengingsprijs geen additionele financieringsbehoefte creëert. Dit laatste blijkt uit berekeningen van SEO¹⁶. Al eerder gaf SEO in zijn Quick-scan uit 2020 aan dat juist daar waar het aankomt op een financieringsbehoefte voor individuele (kleinere) (landelijke) partijen die financieringsbehoefte omvangrijk en potentieel bepalend is voor de continuïteit.

Vanuit het perspectief van de mogelijkheid van het aantrekken van additionele financiering is de verwachting dat een kortere verlengingstermijn weinig soelaas gaat bieden aangezien een korte termijn onvoldoende garanties en zekerheid biedt om een marktconforme financiering aan te kunnen verstrekken. Een kortere looptijd van financiering zou bovendien tot gevolg hebben dat radiostations in relatief korte tijd grote bedragen moeten aflossen, juist in een periode met lagere inkomsten dan in voorgaande jaren. Een verlengingstermijn van drie jaar lijkt daarom redelijk om te voorzien in additionele financiering en partijen voldoende tijd te geven om de gevolgen van de coronacrisis te mitigeren.

De looptijd van de landelijke commerciële FM-vergunningen wordt daarom verlengbaar gemaakt voor een periode van drie jaar. Uiteraard dient er daarbij dan wel een marktconforme vergoeding te worden betaald door de vergunninghouders die in het bezit zijn van een of meerdere ongeclausuleerde vergunningen.

6. Eenmalig bedrag

Op grond van artikel 3.15 van de Tw kan de Minister van Economische Zaken en Klimaat in het geval van een verlenging van de vergunning, teneinde een optimaal gebruik van frequentieruimte te waarborgen, in overeenstemming met de Minister van Financiën, bij ministeriële regeling bepalen dat de houder van een vergunning een bedrag verschuldigd is voor het gebruik van de frequentieruimte waarop de vergunning betrekking heeft. De hoogte van dit bedrag wordt gerelateerd aan de waarde die een ander dan de degene wiens vergunning wordt verlengd, toekent aan de frequentieruimte - met bijbehorende beperkingen en voorwaarden - indien deze frequentieruimte vrij zou komen op het tijdstip waarop de vergunning zonder verlenging af zou lopen.¹⁷ Dit wordt vanuit een economische benadering geconcretiseerd aan de hand van een opportuiniteitskostenbenadering. Deze benadering gaat uit van de kosten van het in gebruik houden van een vergunning. Deze kosten vormen de (fictieve) prijs die de hoogst biedende potentiële verkrijger voor de vergunning zou willen betalen. In lijn met deze redenering wordt de waarde van vergunningen bij verlenging benaderd door de waarde te bepalen die een vergunning vertegenwoordigt voor de potentiële verkrijger. Het bedrag voor de landelijke commerciële vergunningen zal derhalve grotendeels bepaald worden overeenkomstig het model dat door SEO is opgesteld in 2009 en ook bij de vorige verlengingen is toegepast. Deze aanpak is in de Quick-scan als alternatieve methode genoemd. Uitgangspunt is om de waarde van de extra jaren die met de verlenging aan de huidige vergunningen worden toegevoegd te berekenen met de bestaande modellen voor de kosten en inkomsten, maar uitgaande van de geactualiseerde marktprojecties waarin het effect van de coronacrisis op de advertentiemarkt is meegenomen. De waarde van deze

¹⁵ Te denken valt bijvoorbeeld aan de Nieuwszender BNR.

¹⁶ Ten behoeve van het vaststellen van een financiële regeling, heeft SEO de verlengingsprijzen doorberekend voor twee of drie jaar verlengen van de commerciële landelijke vergunning. De conceptrapportage wordt voor definitieve vaststelling daarvan eerst met de landelijke sector besproken.

¹⁷ Tweede Kamer, vergaderjaar 2007-2008, 31 412, nr. 3, blz. 21 en 22.

extra jaren – voor zover toe te schrijven aan de FM/DAB-vergunning – wordt contant gemaakt op de startdatum van de verlengingsperiode en geldt als verlengingsprijs.

7. Toelichting op en wijzigingen in de vergunningen

De FM-vergunningen zullen ongewijzigd worden verlengd zoals zij nu gelden, met uitzondering van een aantal kleinere wijzigingen. Met de wet van 14 maart 2018 is artikel 3.11 van de Telecommunicatiewet gewijzigd en is artikel 6.24 van de Mediawet 2008 komen te vervallen.¹⁸ Ten aanzien van de maximale hoeveelheid frequentieruimte die kan worden verworven voor commerciële analoge radio-omroep, is op 1 maart 2020 de Tijdelijke regeling gebruiksbeperking commerciële radio-omroep¹⁹ (hierna: de Tijdelijke regeling) in werking getreden. Bij de verlenging van de looptijd van de commerciële landelijke FM-vergunningen worden de vergunningen in lijn met deze Tijdelijke regeling aangepast. De oude tekst waarin nog verwezen wordt naar artikel 6.24 van de Mediawet 2008 is niet langer juist. Ook inhoudelijk is artikel 5 -dat ziet op informatieverstrekking aan Agentschap Telecom- in lijn gebracht met hetgeen nu opgenomen is in de Tijdelijke regeling.

De overheid wil ondanks de Covid-19 pandemie ook de komende jaren blijven inzetten op het in 2009 in gang gezette digitaliseringsbeleid. Het bevorderen van een doelmatig gebruik van frequentiespectrum door onder andere het aanmoedigen van digitalisering blijft het belangrijkste beleidsdoel voor de commerciële radiomarkt en zal op niet al te lange termijn moeten leiden tot de afschakeling van de analoge FM-frequenties. Het bovenstaande betekent dat van de commerciële radiosector - en dan vooral van de landelijke partijen - verwacht mag worden dat zij onverminderd doorgaan met het doen van investeringen in het digitale netwerk.

Aan elke landelijke FM-vergunning wordt daarom wederom 1/9-deel van de capaciteit van allotment 11C (in de zogenaamde laag 2) gekoppeld voor de looptijd van de te verlengen vergunningen. Op deze manier vindt een voortzetting plaats van het staande digitaliseringsbeleid. Ook de huidige simulcastverplichting zal blijven gelden.

De gekoppelde vergunningen voor digitale radio-omroep DAB+ zullen op volgorde van binnenkomst worden verleend. Dit volgt uit de wijziging van het Nationaal Frequentieplan 2014 die gelijktijdig met dit besluit wordt vastgesteld.²⁰ Een ontwerp van een landelijke vergunning voor digitale radio-omroep DAB+ zal tegelijk met dit ontwerp bekendmakingsbesluit geconsulteerd worden.

Om recht te doen aan de economische situatie van de commerciële radiosector die is ontstaan als gevolg van de Covid-19 pandemie zal de ingebruiknameverplichting in de vergunningen voor digitale radio-omroep niet verder worden verzaamd. Hetgeen nu in de vergunning voor digitale radio-omroep staat, blijft ongewijzigd. De vergunninghouder biedt de dienst, omschreven in artikel 2 van de vergunning, aan met een geografische verzorging van 90% mobiele ontvangst en een demografische verzorging van 75% binnenontvangst. Hierbij wordt wel opgemerkt dat het hier een ondergrens betreft; het staat de vergunninghouders uiteraard vrij een hogere verzorging te realiseren.

Op het moment van inwerkingtreding van de nieuwe vergunningen zal ook de datum waarop de vergunningen eindigen worden gewijzigd. De te verlengen vergunningen zullen derhalve op 31 augustus 2025 aflopen.

¹⁸ Wet van 14 maart 2018 tot wijziging van de Telecommunicatiewet en van de Mediawet 2008 (gebruiksbeperking frequentieruimte en digitale radio-omroep) (Stb. 2018, 87).

¹⁹ Destijds luidde de citeertitel van de Tijdelijke regeling nog: Tijdelijke regeling gebruiksbeperking commerciële FM-radio-omroep. Omdat met de Regeling aanvraag- en veilingprocedure digitale radio-omroep DAB+ laag 7 (Stcrt. 2020, 66397) ook een gebruiksbeperking voor DAB-spectrum is toegevoegd aan de Tijdelijke regeling, is de aanduiding "FM-" in die citeertitel vervallen.

²⁰ PM.

8. Aanvraag tot verlenging

Er zal een eenvoudige aanvraagprocedure gehanteerd worden, die vergelijkbaar is met de procedure die gold bij de verlenging van de commerciële FM en AM-vergunningen in 2017. Dit betekent dat na vaststelling van het eenmalig bedrag voor de verlenging een aanvraagprocedure zal worden opengesteld voor enkele weken. Voor de aanvraag zelf zal een aanvraagformulier worden opgesteld, waarin aangegeven dient te worden voor welke vergunningen een verlenging wordt aangevraagd. Die aanvraagprocedure ziet zowel op de verlenging van de FM-vergunning(en) als op de aanvraag voor een gekoppelde vergunning voor digitale radio-omroep (DAB+). Zoals hierboven is aangegeven wordt een ontwerp van een landelijke vergunning voor digitale radio-omroep (DAB+) tegelijk met dit ontwerp bekendmakingsbesluit geconsulteerd, zodat partijen al eerder op de hoogte zijn van wijzigingen. Dit laatste is overigens vooral aan de orde bij de vergunningen voor digitale radio-omroep voor de niet-landelijke commerciële sector vanwege de uitvoering van het gekozen scenario naar aanleiding van de Taskforce Digitale Radio.

9. Consultatie

PM.

Bijlage 1. Wijzigingen te verlengen vergunningen landelijke commerciële radio-omroepen voor de FM-band

De artikelen behorende bij de vergunningen, bedoeld in artikel 1 van het besluit, worden bij een bij een als volgt gewijzigd:

A

In artikel 1 komt de definitie 'andere instelling' te vervallen.

B

In artikel 5, eerste lid, wordt 'instellingen' telkens vervangen door 'rechtspersonen die een FM-vergunning houden of diens groepsmaatschappijen, als bedoeld in artikel 24b van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek'.

C

In artikel 5, eerste lid, wordt 'instelling' telkens vervangen door 'rechtspersoon die een FM-vergunning houdt of diens groepsmaatschappijen, als bedoeld in artikel 24b van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek'.

D

In artikel 5, eerste lid, wordt 'vergunninghouder' telkens vervangen door 'vergunninghouder of diens groepsmaatschappijen'

E

In artikel 5, tweede lid, wordt 'instellingen' telkens vervangen door 'rechtspersonen'.

F

In artikel 5, tweede lid, wordt 'instelling' vervangen door 'rechtspersoon'.

H

In artikel 5, tweede lid, wordt 'artikel 6.24 van de Mediawet 2008' telkens vervangen door 'artikel 3 van de Tijdelijke regeling gebruiksbeperking commerciële FM-radio-omroep'.

I

In het laatste artikel wordt telkens '31 augustus 2022' vervangen door: '31 augustus 2025

BIJLAGE 2

Concept-vergunning voor digitale radio-omroep (11C)

Artikel 1. Definities

1. In deze vergunning wordt verstaan onder:

- a. minister: Minister van Economische Zaken en Klimaat;
 - b. ITU: Internationale Telecommunicatie Unie;
 - c. MIFR: *Master International Frequency Register*, zijnde het register waarin radiostations met hun frequentieruimte zijn opgenomen, bedoeld in artikel 4.3 van het Radioreglement van de ITU;
 - d. notificatieverzoek: verzoek van de samenwerkende vergunninghouders aan de minister tot het doen van een notificatie van een in gebruik genomen dan wel te nemen (gedeelte van de) frequentieruimte op een bepaalde plaats, met als doel (dit gedeelte van) de frequentieruimte op die bepaalde plaats na goedkeuring door het radiocommunicatiebureau van de ITU te registreren in het MIFR teneinde internationale bescherming van (dit gedeelte van) de frequentieruimte op die bepaalde plaats te bewerkstelligen;
 - e. GE06: *Final Acts of the Regional Radiocommunication Conference for planning of the digital terrestrial Broadcasting service in parts of Regions 1 and 3, in the frequency bands 174–230 MHz and 470–862 MHz*; Genève 2006;
 - f. samenwerkende vergunninghouders: vergunninghouders die houder zijn van een deel van de capaciteit van de frequentieruimte binnen het in artikel 2, eerste lid, genoemde frequentiebereik;
 - g. N: het aantal houders van een vergunning op een bepaald moment binnen het in artikel 2, eerste lid, genoemde frequentiebereik;
 - h. samenwerkingsovereenkomst: overeenkomst als bedoeld in artikel 3.21 van de Telecommunicatiewet;
 - i. allotment: het gebied dat gelegen is binnen de contouren zoals gevisualiseerd in bijlage I inclusief het daar genoemde frequentieblok;
 - j. frequentieblok: frequentiekanaal met vastgestelde frequenties als onder- en bovengrens;
 - k. ziekenhuis: instelling voor medisch-specialistische zorg als bedoeld in artikel 1.2, onder 1, van het Uitvoeringsbesluit WTZi;
 - l. mobiele ontvangst: *mobile reception*, zoals bedoeld in paragraaf 1.3.13 van GE06;
 - m. binnenontvangst: *portable reception class B*, zoals bedoeld in paragraaf 1.3.12 van GE06.
2. De definities in artikel 1.1, eerste lid, van de Mediawet 2008 zijn van toepassing.

Artikel 2. Gebruiksrecht

1. Het gebruiksrecht omvat, onverminderd het vierde en vijfde lid, het gebruik van 1/9e deel van de capaciteit van de frequentieruimte binnen het frequentiebereik 219,584–221,120 MHz (allotment 11C).
2. De vergunninghouder gebruikt de in het eerste lid bedoelde frequentieruimte vanaf 1 september 2022 en houdt deze in gebruik.
3. De vergunninghouder gebruikt de aan hem toegewezen frequentieruimte voor het aanbieden van ten minste één programmakanaal bestaande uit

radioprogramma's, waarbij dat programmakanaal wordt gebruikt voor het gelijktijdig en ongewijzigd uitzenden van radioprogramma's die door middel van de overeenkomstig het NFP 2014 gekoppelde vergunning voor kavel <kavel> met dossiernummer <dossiernummer> worden uitgezonden in een kwaliteit die ten minste gelijk is aan 48 kb/s (stereo-uitzending), indien gebruik wordt gemaakt van AAC+, of, indien gebruik wordt gemaakt van een andere techniek, met een geluidskwaliteit die ten minste vergelijkbaar is met de kwaliteit die met stereo kan worden behaald door middel van de genoemde techniek.

4. Indien een andere vergunning voor het gebruik van een deel van de capaciteit van de frequentieruimte binnen het in het eerste lid genoemde frequentiebereik niet is verleend dan wel is ingetrokken, is de vergunninghouder tot de dag van inwerkingtreding van het besluit waarmee die vergunning voor het eerst onderscheidenlijk opnieuw wordt verleend, gerechtigd 1/Ne deel van de capaciteit van de niet-verleende of ingetrokken vergunning te gebruiken.

5. De vergunninghouder is gerechtigd een deel van de capaciteit te laten gebruiken door een andere samenwerkende vergunninghouder, indien:

- a. beide vergunninghouders daarmee schriftelijk hebben ingestemd, en
- b. hij blijft voldoen aan de voorschriften en beperkingen in zijn vergunning.

6. De vergunninghouder die een schriftelijke instemming heeft gegeven als bedoeld in het vijfde lid, onderdeel a, zendt hiervan onmiddellijk een afschrift aan de minister.

Artikel 3. Samenwerking vergunninghouders

1. De vergunninghouder gaat de samenwerkingsovereenkomst schriftelijk aan.

2. De vergunninghouder verstrekt een afschrift van de samenwerkingsovereenkomst en aanvullingen of wijzigingen daarvan onmiddellijk aan de minister.

3. De vergunninghouder sluit tezamen met de andere samenwerkende vergunninghouders een overeenkomst als bedoeld in artikel 10.15, tweede lid, onderdeel b, van de Telecommunicatiewet met een rechtspersoon die namens hen het elektronische communicatienetwerk zal aanleggen en in stand houden voor het gezamenlijk gebruik van de in artikel 2 genoemde frequentieruimte, dan wel treedt toe tot een reeds bestaande overeenkomst, als voormeld.

4. In het belang van doelmatig gebruik van de frequentieruimte binnen het

frequentiebereik genoemd in artikel 2, eerste lid, wordt in de overeenkomst, bedoeld in het derde lid, bepaald dat het in gebreke blijven van een andere samenwerkende vergunninghouder jegens de rechtspersoon, bedoeld in het derde lid, niet tot gevolg heeft dat de aanleg van het elektronische communicatienetwerk als bedoeld in het derde lid en de uitzending van de radioprogramma's, bedoeld in artikel 2, derde lid, ten behoeve van de vergunninghouder wordt gestaakt, onderbroken of beperkt.

5. Indien na het tijdstip waarop de samenwerkingsovereenkomst in werking treedt een vergunning wordt verleend voor een deel van het gebruik van de capaciteit van de frequentieruimte binnen het frequentiebereik genoemd in artikel 2, eerste lid, zorgt de vergunninghouder ervoor dat die nieuwe vergunninghouder op non-discriminatoire voorwaarden partij kan worden bij de samenwerkingsovereenkomst.

6. De samenwerkingsovereenkomst dient binnen zes weken na verlening van de vergunning te worden afgesloten.

Artikel 4. Technische beschrijving

1. Het gebruik van de frequentieruimte vindt plaats met inachtneming van de technische beschrijving zoals deze in bijlagen I en II is opgenomen.
2. De vergunninghouder voldoet aan het spectrummasker 1 zoals opgenomen in bijlage I.
3. De vergunninghouder voldoet aan de protectieverhoudingen zoals opgenomen in bijlage I.

Artikel 5. Registratie van frequentieruimte

1. De vergunninghouder staakt of beperkt het gebruik van de frequentieruimte, bedoeld in artikel 2, voor zover dit leidt tot niet toegestane belemmeringen in het gebruik van in het MIFR door anderen geregistreerde frequentieruimte.
2. Bij het gebruik van de frequentieruimte heeft de vergunninghouder geen aanspraak op enigerlei vorm van bescherming van dat gebruik, indien verstoring van het gebruik plaatsvindt door het gebruik van in het MIFR geregistreerde frequentieruimte.
3. Het bepaalde in het eerste en tweede lid is niet van toepassing voor zover de frequentieruimte, bedoeld in artikel 2, in het MIFR is geregistreerd door de samenwerkende vergunninghouders.

4. Teneinde registratie in het MIFR in gang te zetten kunnen de samenwerkende vergunninghouders een notificatieverzoek daartoe indienen bij de minister.
5. Het notificatieverzoek geschiedt met gebruikmaking van het 'Formulier kennisgeving ingebruikname en notificatie', opgenomen op de USB-stick, onderdeel van bijlage II.

Artikel 6. Ingebruiknameverplichting

1. De vergunninghouder biedt de dienst, omschreven in artikel 2, derde lid, aan met een geografische verzorging van 90% mobiele ontvangst en een demografische verzorging van 75% binnenontvangst.
2. De geografische verzorging zoals bedoeld in het eerste lid is voor mobiele ontvangst vastgesteld op een veldsterkte van 60 dB μ V/m en de demografische verzorging voor binnenontvangst op een veldsterkte van 66 dB μ V/m op 10 meter hoogte voor 50% van de tijd en plaats en bij een referentiefrequentie van 200 MHz. Indien een andere centrumfrequentie wordt gebruikt, wordt de voorgeschreven veldsterkte aangepast conform annex 3.5 van GE06.
3. Voor de ingebruiknameverplichting wordt onder geografische verzorging binnen een allotment verstaan de verzorging in het allotment inclusief binnenwater, exclusief buitenwater. Tot het buitenwater worden gerekend de Waddenzee, de Eems, de Dollard, de Noordzee, de Oosterschelde en de Westerschelde.

Artikel 7. Wegnemen belemmeringen

1. Indien op enige plaats binnenshuis door het gewenste signaal van de in het kader van deze vergunning gebruikte radioapparaten belemmeringen in de ontvangst van kabeltelevisie worden veroorzaakt draagt de natuurlijke persoon of rechtspersoon bedoeld in het vierde lid, dan wel indien deze verzaakt, de vergunninghouder, er op verzoek van degene die de belemmeringen ondervindt, zorg voor dat deze onmiddellijk op kosten van de samenwerkende vergunninghouders worden verholpen, voor zover ter plaatse:
 - a. de hoogfrequentdichtheid van de gebruikte aansluitkabels en de daaraan bevestigde connectoren een waarde hebben van ten minste 70 dB, en
 - b. het stoorsignaal als gevolg van het krachtens deze vergunning gebruiken van frequentieruimte hoger is dan 23 dB μ V.

2. De in het eerste lid, onder b, genoemde waarde dient evenredig verhoogd te worden met de waarde van het signaalniveau op het abonnee-overnamepunt boven de vereiste minimumwaarde van 60 dB μ V.
3. Onverminderd het bepaalde in het eerste en tweede lid, is de natuurlijke persoon of rechtspersoon, bedoeld in het vierde lid, dan wel de vergunninghouder niet gehouden televisie-ontvangapparaten en aanverwante apparatuur te vervangen die:
 - a. niet geschikt zijn om een stoorspanning van 23 dB μ V vermeerderd met de signaalspanning op het kabeltelevisienet bij het abonnee-overnamepunt te ontvangen, of
 - b. een hoogfrequentdichtheid van minder dan 70 dB hebben.
4. De samenwerkende vergunninghouders wijzen één natuurlijke persoon of rechtspersoon aan die de belemmeringen en de kosten, bedoeld in het eerste lid, wegneemt respectievelijk vergoedt.
5. De vergunninghouder is verplicht 1/Ne deel van de kosten, bedoeld in het eerste lid, te vergoeden.

Artikel 8. Beperkingen ter uitvoering van de Beleidsregel storing door het gewenste signaal van radiozendapparaten

1. De vergunninghouder veroorzaakt:
 - a. geen ontoelaatbare belemmeringen door het gewenste signaal van radioapparaten in andere radioapparaten of in elektrische of elektronische inrichtingen, en
 - b. in het frequentiegebied van 100 kHz tot en met 2,5 GHz in ziekenhuizen, alsmede op de percelen waar deze ziekenhuizen staan, geen piekwaarde van de elektrische veldsterkte die gelijk is aan of hoger is dan 5,4 volt per meter.
2. Het eerste lid, onderdeel b, is niet van toepassing indien een vergunninghouder op of in een ziekenhuis of het perceel waarop dat ziekenhuis staat een radioapparaat heeft geplaatst met schriftelijke instemming van dat ziekenhuis.
3. Artikel 7, vierde en vijfde lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 9. Kennisgeving ingebruikname

1. De vergunninghouder stelt de minister van elke wijziging in het gebruik van

capaciteit van de frequentieruimte uiterlijk vier weken voorafgaand aan de wijziging schriftelijk in kennis.

2. De vergunninghouder overlegt de technische gegevens in elektronische vorm conform het format zoals opgenomen op de USB-stick, onderdeel van bijlage II.

Artikel 10. Correspondentie

1. Kennisgevingen en correspondentie die verband houden met deze vergunning, worden gericht aan Agentschap Telecom te Groningen, tenzij door of vanwege de minister anders wordt aangegeven.

2. De verplichting, bedoeld in artikelen 3, tweede lid, en 9, geldt niet voor zover een gemachtigde namens een andere vergunninghouder de verplichte kennisgeving of mededeling doet.

Artikel 11. Duur van de vergunning

Deze vergunning is geldig van <dag na bekendmaking> tot en met 31 augustus 2025.

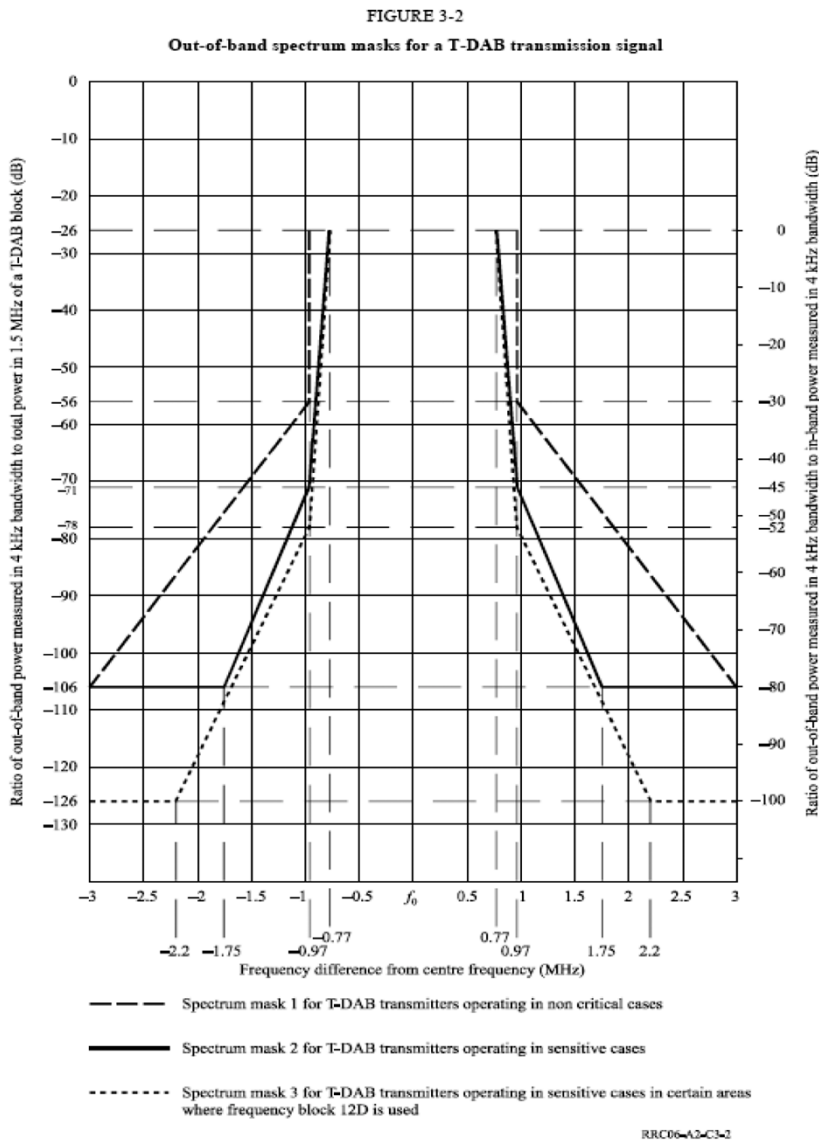
BIJLAGE 3

Bijlage Allotment 11C

Allotment HOL2201H, HOL2202H en HOL2203H met frequentieblok 11C wordt samengevat weergegeven als "allotment 11C".

Het spectrummasker, bedoeld in artikel 4, tweede lid, is als volgt:

- 169 -

Figuur 1. Spectrum mask 1 for T-DAB transmitters operating in non critical cases
Bron: GE06 pagina 169

Nabuurkanaalinterferentie

De tabel voor protectieverhoudingen zoals bedoeld in artikel 4, derde lid is als volgt:

Tabel 1

Protectieverhouding exclusief statistische correctiefactor, dB		
1e nabuurkanaal	2e nabuurkanaal	3e nabuurkanaal
-35	-40	-45

Protectieverhouding inclusief statistische correctiefactor, dB		
1e nabuurkanaal	2e nabuurkanaal	3e nabuurkanaal
-23	-28	-33

Buitenomgeving locatie waarschijnlijkheid %	Binnenshuis locatie waarschijnlijkheid %
99	95
standaarddeviatie 4,3 dB	standaarddeviatie 7,41 dB

Technische beschrijving allotment 11C

De technische beschrijving, bedoeld in artikel 4, eerste lid, luidt als volgt:

Overzicht frequentieblok 11C (219,584–221,120 MHz)

De landelijke DAB-laag 2 heeft de omtrek beschreven in figuur 2. Deze laag is opgebouwd uit de GE06 T-DAB allotments HOL2201H, HOL2202H, HOL2203H. Indien niet anders genoemd, worden de drie genoemde allotments in het verdere verloop van deze bijlage gezien als één samengesteld allotment.

HOL2201H	Noord-Nederland
HOL2202H	Brabant en Zeeland
HOL2203H	Limburg

Figuur 2. Overzicht frequentieblok 11C, bestaande uit de

allotments HOL2201H, HOL2202H, HOL2203H. De punten waaruit de omtrek van elk allotment is opgebouwd zijn op een USB-stick opgenomen. Deze USB-stick maakt onderdeel uit van bijlage II.

Resultaten afspraken Nederland omliggende landen

Gedurende GE06 is een aantal nadere afspraken gemaakt met de Nederland omliggende landen. Deze afspraken bevatten in essentie hetgeen is weergegeven in de onderstaande tabellen.

De vergunninghouder respecteert de afspraken die Nederland heeft gemaakt. De volledige afspraken zijn opgenomen in bijlage II. Bij tegenstrijdigheid van de samenvatting in de tabellen en de afspraken, opgenomen in bijlage II, prevaleren de laatstgenoemde.

De bilaterale afspraken zijn een verbijzondering van de algemene planningscriteria van GE06 met als doel incompatibiliteiten tussen de *assignments* of *allotments* in het GE06-plan op te heffen. De implementatie moet zowel voldoen aan GE06 als aan de aanvullende voorwaarden in de onderstaande tabellen.

Indien in de tabellen geen aanvullende beschermingseisen zijn gesteld, dan mag een actueel netwerk evenveel interferentie produceren als een referentienetwerk.

Resultaten afspraken Nederland omliggende landen

Afspraken gemaakt tijdens conferentie

Tabel 1 geeft de afwijkingen weer van de acceptatie van veldsterkten door, en bescherming van, buitenlandse allotments in overeenstemming met de procedure, bedoeld in artikel 5 jo. *Section II of Annex 4 'Examination of conformity with the digital Plan entry' GE06.*

Tabel 2 Resultaten van de vastgestelde bilaterale afspraken tijdens GE06

Blok 11C		NEDERLAND (HOL)	
LAND	accepteert	beschermt	
Verenigd Koninkrijk (G)	De cumulatieve interferentie veldsterkte van het Engelse allotment G_50003 op het testpunt Westkapelle (Lon=51N3240, Lat=003E2700) van de Nederlandse allotment HOL2202H zal niet hoger zijn dan 50dB(uV/m).	De cumulatieve interferentie veldsterkte van de Nederlandse allotments HOL2201H en HOL2202H op het testpunt Kent (Lon=51N2000, Lat=001E2600) van het Engelse allotment G_50003 zal niet hoger zijn dan 50 dB(uV/m).	
Duitsland (D)	Maximaal 38 dB(uV/m) is van de Duitse allotments toegestaan op de grens van het Nederlandse 11C allotment (HOL2201H, HOL2202H, HOL2203H).	Maximaal 38 dB(uV/m) is van de Nederlandse allotments (HOL2201H, HOL2202H, HOL2203H) toegestaan op de grens van de Duitse allotment (D—HH---22-05).	
België (BEL)	Maximaal 37 dB(uV/m) is toegestaan op de grens van het allotment met betrekking tot bescherming van de Vlaamse gemeenschap.	Geen beperkingen of verruimingen	
Frankrijk (F)	Maximaal 38 dB(uV/m) is toegestaan op de Nederlandse grens ten oosten van het testpunt (Lat=51N2152, Lon=004E2554) van de Nederlandse 11C allotments (HOL2201H, HOL2202H, HOL2203H).	Maximaal 41 dB(uV/m) van de Nederlandse allotments (HOL2201H, HOL2202H, HOL2203H) toegestaan op de grens van de Franse allotments.	
	Maximaal 41 dB(uV/m) is toegestaan op de Nederlandse grens ten westen van het testpunt (Lat=51N2152, Lon=004E2554) van de Nederlandse 11C allotments (HOL2201H, HOL2202H, HOL2203H).		
Luxemburg (LUX)	Geen beperkingen of verruimingen	Geen beperkingen of verruimingen	
Denemarken (DNK)	Geen beperkingen of verruimingen	Geen beperkingen of verruimingen	

BIJLAGE 4

Bijlage Kennisgeving ingebruikname en technische beschrijving

A. Kennisgeving ingebruikname

Het format zoals bedoeld in artikel 9 van de vergunning is opgenomen op de USB-stick.

B. Technische beschrijving

De technische beschrijving zoals bedoeld in artikel 4, eerste lid, is ook opgenomen op de USB-stick. Deze bestaat uit de volgende onderdelen:

1. GE06 Final acts
2. GE06 NL allotments
3. GE06 Bilaterale afspraken

BIJLAGE 5

Bijlage Toelichting

I ALGEMEEN

1. Inleiding

Met de onderhavige vergunning worden de frequentiegebruiksrechten geregeld voor digitale radio-omroep. De in de vergunning opgenomen frequentie-indeling volgt uit internationale afspraken gemaakt tijdens de internationale conferentie in Genève in 2006 (GE06) en bilaterale afspraken tussen lidstaten, die als doel hebben om de inzetbaarheid en beschikbaarheid van de frequentieruimte voor digitale omroep in Nederland zo goed mogelijk passend te maken. Van alle geldende afspraken zijn overzichten met voorwaarden en beperkingen samengesteld, die u in de bijlagen aantreft. De frequentieruimte bestaat uit drie aansluitende frequentieblokken die in vast omlijnde geografische gebieden in Nederland inzetbaar zijn (allotments HOL2201H, HOL2202H, HOL2203H).

2. Beschikbaarheid van frequentieruimte

De frequentieruimte bedoeld in de vergunning bevindt zich in Band III binnen het frequentiebereik 219,584–221,120 MHz (frequentieblok 11C, een samenstel van de hierboven genoemde allotments).

3. Voorschriften en beperkingen

Algemeen

Aan het gebruik van frequentieruimte is een aantal voorschriften en beperkingen verbonden. Het frequentiegebruik is gebonden aan een spectrummasker. Een spectrummasker is ingesteld om doelmatig ethergebruik te bevorderen en te faciliteren dat aan de technologie verder geen bijzondere eisen worden gesteld. Door toepassing van een spectrummasker wordt eventuele storing op naastliggende frequentieblokken van andere vergunninghouders (zogenoemde nabuurkanaalinterferentie) beperkt.

Nabuurkanaalinterferentie

Onderzoeksresultaten tonen aan dat nabuurkanaalinterferentie hinderlijke storing veroorzaakt indien op de ontvangstlocatie het vermogensverschil tussen de ontvangstsignalen van de twee (T-DAB) netwerken tussen de eerste nabuurkanalen met meer dan 23 dB wordt overschreden. De vergunninghouder behoort zijn netwerken uit te rollen volgens het principe van *good engineering practice*. Daarmee kan reeds veel storing worden voorkomen. De houder van een vergunning voor digitale radio-omroep mag, binnen de grenzen van de vergunning, zelf bepalen waar hij welke zender in gebruik neemt. Ook mag hij een zender verplaatsen binnen de grenzen van de vergunning. Daarnaast kunnen vergunninghouders problemen van nabuurkanaalinterferentie zelf voorkomen en oplossen.

Oplossingsrichtingen voor nabuurkanaalinterferentie

Er zijn meerdere oplossingsrichtingen geschikt voor het voorkomen van nabuurkanaalinterferentie, onder andere:

- het plaatsen van de zender op een gecombineerde zenderlocatie;
- het plaatsen van een zogenaemde gap filler, dat is een kleinvermogenszender die in staat is het verzorgingsgat in het naburige kanaal, dat is ontstaan door een nieuwe zender, te dichten;

- het aanpassen van de netwerktopologie, zodanig dat rekening wordt gehouden met de opstelpunten van de andere vergunninghouder.

Uiteraard zal in veel gevallen overleg met de andere vergunninghouder(s) van belang zijn bij het kunnen oplossen of voorkomen van naburkanaalinterferentie.

4. Samenwerking tussen de verschillende vergunninghouders

Het frequentieblok wordt vergund aan (maximaal) 9 vergunninghouders, waarbij iedere vergunninghouder 1/9e deel van de capaciteit krijgt toebedeeld in een gelijk deel van het frequentiespectrum. Technisch gezien dienen de vergunninghouders daarom één gezamenlijk netwerk uit te (doen) rollen. Met het oog hierop is in artikel 3.21 van de Telecommunicatiewet bepaald dat vergunninghouders een samenwerkingsovereenkomst moeten sluiten, zie ook de toelichting bij artikel 3.

De vergunninghouder dient zijn radioprogramma uit te zenden in ten minste met FM-vergelijkbare stereo geluidskwaliteit althans een geluidskwaliteit die ten minste vergelijkbaar is met de geluidskwaliteit die kan worden behaald met een AAC+ 48 kb/s stereo-uitzending. De laatste toevoeging is gekozen om digitaal 'handen en voeten' te geven aan het analoge begrip FM-stereokwaliteit. Uiteraard mag, binnen de grenzen van zijn vergunning, de houder kiezen voor een hoger kwaliteitsniveau. Daarnaast mag de vergunninghouder de eventueel overgebleven ruimte binnen de aan hem toegewezen capaciteit ook gebruiken voor andere omroepdiensten dan radio. Dit volgt ook uit de bestemming in het Nationaal Frequentieplan 2014 (hierna: NFP).

Mocht - om wat voor reden dan ook - een of meer van de vergunningen worden ingetrokken krachtens artikel 3.19 van de Telecommunicatiewet, dan gaat de resterende capaciteit van rechtswege en pro rata tijdelijk over naar de overgebleven vergunninghouders. Dit is geregeld in artikel 2, vijfde lid, van de vergunning. Na de intrekking zal die vergunning in beginsel opnieuw verdeeld worden. Alsdan zal de capaciteit van 1/9e deel vergund worden aan de nieuwe vergunninghouder.

Verder is relevant dat de gewenste *bitrate* per type programma kan verschillen. De nuances van klassieke muziek vergen doorgaans een hogere *bitrate* dan de *bitrate* die is benodigd voor het overbrengen van spraak. In de onderlinge verschillen in *bitrate* is voorzien door te regelen dat de vergunninghouders afspraken kunnen maken over het 'verdelen' van capaciteit aan elkaar.

Randvoorwaarde is wel dat de vergunninghouder zijn analoge radioprogramma ook digitaal uitzendt in de minimaal voorgeschreven stereo geluidskwaliteit en het NFP in acht neemt. Een vergunninghouder mag via zijn vergunning een radioprogramma van een samenwerkende vergunninghouder uitzenden. Voorwaarde hierbij is uiteraard dat de vergunningvoorschriften door die vergunninghouder in acht worden genomen.

Een samenwerkingsverband treedt niet in de plaats van de verplichtingen van de vergunninghouder. Deze blijft daarvoor zelf rechtens aanspreekbaar. Iedere vergunninghouder is verplicht om zijn vergunningvoorschriften na te komen ongeacht een samenwerkingsverband.

5. Overig

Ten aanzien van de te gebruiken technologie zijn geen bijzondere eisen gesteld. Wel is een spectrummasker voorgeschreven (zie bijlage I).

6. Consultatie

<nader in te vullen>

II ARTIKELSGEWIJS

Artikel 1

In artikel 1 zijn de definities opgenomen.

Artikel 2

In artikel 2 is het gebruiksrecht opgenomen. Verder is de bestemming van de vergunning gekoppeld aan de bestemming in het geldende NFP, zodat wijzigingen in het NFP direct doorwerken in de vergunning. Ook is de minimale geluidskwaliteit kwalitatief voorgeschreven en is geregeld hoe eventueel *bitrates* kunnen worden uitgeruild.

Artikel 3

In artikel 3, eerste en tweede lid, is geregeld dat de overeenkomst, bedoeld in artikel 3.21 van de Telecommunicatiewet, (schriftelijk) dient te worden aangegaan en dat een afschrift hiervan en de wijzigingen daarop onmiddellijk aan de minister dienen te worden verstrekt. Het is mogelijk dat een vergunning voor digitale omroep al dan niet op aanvraag wordt ingetrokken. In dat geval komt er een vergunning voor uitgifte beschikbaar. De nieuwe vergunninghouder zal dan tot de samenwerkingsovereenkomst moeten toetreden. Het vijfde lid zorgt ervoor dat die toetreding op basis van non-discriminatoire voorwaarden geschiedt.

De vergunninghouders worden geconfronteerd met de situatie dat zij gezamenlijk een netwerk dienen uit te rollen. De leden drie tot en met vijf zijn bedoeld om de samenwerking te stimuleren. Het derde lid bevat voorschriften om de samenwerking te bespoedigen en de kans op conflicten te minimaliseren. De gezamenlijke vergunninghouders dienen daarom met een rechtspersoon een overeenkomst te sluiten in de zin van artikel 10.15, tweede lid, onder b, van de Telecommunicatiewet. Deze rechtspersoon legt namens de vergunninghouders het elektronische communicatienetwerk aan en houdt deze voor hen in stand. Er gelden geen beperkingen aan de keuze van een bepaalde rechtspersoon.

Het toezicht door de minister is alleen gericht op de naleving van de bij of krachtens de wet gestelde voorschriften inclusief de vergunning. De gezamenlijke vergunninghouders kunnen uiteraard wel civielrechtelijk eventueel geleden schade of sancties verhalen op de partij die in gebreke blijft.

Verder is bepaald dat het contract met de rechtspersoon verplicht dat het niet voldoen aan de contractuele verplichtingen van één of meerdere samenwerkende vergunninghouders geen gevolgen heeft voor de overige vergunninghouders die wel hun afspraken nakomen. Met dit voorschrift wordt beoogd te bereiken dat in de wisselwerking tussen de vergunninghouders en de rechtspersoon die namens hen het netwerk uitrolt, gekozen wordt voor die vorm van samenwerking waarbij de kans op succes zo groot mogelijk is.

De mogelijkheid bestaat om (bijvoorbeeld) een operator te machtigen om voor de vergunninghouder(s) de kennisgeving van de ingebruikname te melden en/of het notificatieverzoek in te dienen bij Agentschap Telecom. De machtigingsbepaling kan indien gewenst worden opgenomen in de samenwerkingsovereenkomst. Wel dient ook de gemachtigde gebruik te maken van het formulier bedoeld in bijlage II en dienen de gegevens elektronisch te worden aangeleverd bij Agentschap Telecom.

Artikel 4

Spectrummasker

Artikel 4 verwijst naar het voorgeschreven spectrummasker 1 van figuur 1 in bijlage I en naar de overige technische voorwaarden verbonden aan het gebruik van de frequentieruimte. In figuur 1 van bijlage I worden drie spectrummaskers weergegeven. Het voorgeschreven spectrummasker 1

betreft het masker voor niet-kritische omstandigheden. Het spectrummasker regelt de maximale bandbreedte van het radiosignaal en is van belang om doelmatig ethergebruik te bevorderen. De voorwaarden zijn opgesomd in bijlage I van deze vergunning. Het spectrummasker toont een grafische weergave van een (denkbeeldige) omhullende dempingswaarde in een frequentieblok waarbinnen het frequentiegebruik kan plaatsvinden. Gezien het toenemend gebruik van frequentieruimte in Band III en daarmee de toenemende kans op naburkanaalinterferentieproblemen, wordt echter geadviseerd om spectrummasker 2 voor kritische omstandigheden te hanteren.

Naburkanaalinterferentie

Voor het voorkomen van naburkanaalinterferentie dient de vergunninghouder het netwerk dusdanig te ontwerpen dat men voldoet aan de protectieverhoudingen zoals opgenomen in tabel 3 van bijlage I. Door de Universiteit Twente (Schiphorst, R., *A T-DAB field trial using a low-mast infrastructure*, University of Twente, paragraaf 4.5.5, november 2006) is onderzoek gedaan naar naburkanaalinterferentie. De tabel en de keuze voor spectrummasker 1 in bijlage I van deze vergunning is mede op dit onderzoek gebaseerd. De gebruikte verhouding van 23 dB in tabel 3 van bijlage I is gebaseerd op een statistisch gecorrigeerde protectieverhouding bij eerste naburkanaalinterferentie. Daarnaast is rekening gehouden met ervaringen met digitale omroep in Groot Brittannië. Om inzicht te verkrijgen omtrent de omvang van de naburkanaalinterferentie kunnen de naburkanaalinterferentieberekeningen volgens de in de GE06 overeenkomst beschreven procedures en het planningsmodel ITU-R P1546 als uitgangspunt worden genomen. Verder geeft publicatie *EBU Tech 3391 Guidelines for DAB network planning* inzicht in de aanpak van naburkanaalinterferentie in de praktijk in Groot Brittannië (<https://tech.ebu.ch/publications/tech3391>). Bovengenoemde onderzoeken kunnen ook worden opgevraagd bij Agentschap Telecom.

Geografische grenzen van allotments

In bijlage I wordt omschreven in welk geografisch gebied binnen Nederland de allotments kunnen worden gebruikt en onder welke voorwaarden. Het geografische gebied is geschetst aan de hand van tijdens GE06 afgesproken grenspunten. Het allotment 11C bestaat uit de aaneengeschakelde allotments HOL2201H, HOL2202H en HOL2203H. Op de bijgesloten USB-stick staan de geografische grenzen van elk allotment nader gespecificeerd en is ook informatie te vinden over de ligging van een allotment ten opzichte van andere allotments. De samenwerkende vergunninghouders moeten hun netwerk zo inrichten dat voldaan wordt aan de waarden bedoeld in bijlage I.

Artikel 5

Dit artikel beschrijft de procedure om opgenomen te worden in het *Master International Frequency Register* (MIFR), het frequentieregister van de Internationale Telecommunicatie Unie (ITU). Dit register is ingesteld om in het geval van storing tussen zenders te kunnen bepalen wie (internationaal) welke rechten heeft ten aanzien van het gebruik van de betwiste frequentieruimte. Opname in het register gaat per zenderopstelpunt (*assignment*) en kan niet voor een geheel frequentieblok (*allotment*) plaatsvinden.

Omdat deze vergunning frequentiegebruiksrechten in de vorm van allotments bevat, opdat een vergunninghouder zijn eigen netwerk kan plannen, moet – indien de vergunninghouder voor zijn frequentiegebruik internationaal gezien bescherming wenst – elk opstelpunt worden aangemeld bij het MIFR. De procedure is facultatief, echter internationale bescherming van de frequentieruimte is volgens de ITU-regels pas bij inschrijving in het MIFR definitief. Agentschap Telecom adviseert om die reden inschrijving in het MIFR en zal de inschrijving faciliteren.

Voordat tot inschrijving wordt overgegaan worden de gegevens eerst ter inzage gelegd (notificatieprocedure). Inschrijving/notificatie gebeurt op basis van de gegevens bedoeld in bijlage II.

Deze gegevens worden elektronisch aangeleverd bij Agentschap Telecom. Het format voor het aanleveren van de gegevens is opgenomen op de USB-stick die bij deze vergunning hoort.

De mogelijkheid bestaat om bijvoorbeeld (een) samenwerkende vergunninghouder(s) of een operator te machtigen om voor de vergunninghouder(s) het notificatieverzoek in te dienen bij Agentschap Telecom. De machtigingsbepaling kan indien gewenst worden opgenomen in de samenwerkingsovereenkomst.

Artikel 6

Dit artikel regelt de ingebruiknameverplichting voor deze vergunning. Technisch gezien moeten alle vergunninghouders van eenzelfde allotment gebruikmaken van hetzelfde netwerk. Er is reeds een bestaand netwerk in gebruik.

De achtergrond van de ingebruiknameverplichting is de garantie dat er door de vergunninghouder geïnvesteed wordt in een uitzendnetwerk voor digitale radio. Daarbij is gekozen voor een verplichting van een geografische verzorging op ten minste het verzorgingsniveau 'mobiele ontvangst' en een demografische verzorging op tenminste het verzorgingsniveau 'binnenontvangst'.

Onder geografische verzorging binnen een allotment wordt verstaan de verzorging in het allotment inclusief binnen- en buitenwater. Het is aan de vergunninghouder zelf om te beslissen waar hij binnen het allotment zijn geografische en demografische verzorging realiseert, mits er geen afbreuk wordt gedaan aan de in het eerste en tweede lid genoemde verzorging.

Het tweede lid legt de minimaal te realiseren veldsterkte vast die de vergunninghouder moet realiseren bij naleving van de ingebruiknameverplichting. De te behalen veldsterkteniveaus zijn afkomstig van de in GE06 vastgelegde afspraken. Met deze veldsterktewaardes, welke voor 50% tijd en plaats waarschijnlijkheid gelden op 10 meter hoogte, is de kans op goede ontvangst op een gegeven locatie 99% voor mobiele ontvangst en 95% voor binnenontvangst op 1,5 meter hoogte. De verrekening van het effect van het verschil in ontvangstantennehoogte kan bepaald worden middels tabel 3-3 van GE06.

Bij het bepalen van deze norm is rekening gehouden met terrein en morfologische eigenschappen.

De ingebruiknameverplichting is gebaseerd op het uitgangspunt dat digitale etherradio minimaal een volwaardig alternatief zal worden voor analoge FM-ontvangst, zodat dat de consument zowel in de auto als binnenshuis goede ontvangst ervaart en daadwerkelijk kan profiteren van de voordelen die digitale etherradio biedt.

Artikel 7

Artikel 7 regelt het oplossen van storingsproblematiek op binnenshuisbekabeling bij consumenten thuis, voor zover het de ontvangst van kabeltelevisie betreft. De reden hiervoor is dat de frequentieruimte die zich bevindt in Band III, en daarmee ook de frequentieruimte genoemd in deze vergunning, ook voor de verspreiding van televisiesignalen via kabelnetwerken gebruikt wordt. In beginsel beïnvloeden beide netwerken elkaar niet tenzij bepaalde stoorspanningsgrenswaarden worden overschreden.

In het artikel zijn de condities benoemd waaronder de vergunninghouder de kosten dient te dragen voor de oplossing van de storing. De in artikel 7 genoemde signaalniveaus zijn afgeleid uit het rapport 'De interferentie nader in kaart gebracht', 2000, van de Rijksdienst voor Radiocommunicatie.

Artikel 8

Ingevolge artikel 17 van het Frequentiebesluit 2013 is de Minister van Economische Zaken en Klimaat bevoegd om aan een vergunning voor het gebruik van frequentieruimte voorschriften en beperkingen te verbinden ter voorkoming van storingen of belemmeringen door het gewenste signaal van een radioapparaat in andere apparaten. De minister heeft, onverminderd de bepalingen ten aanzien van interferentie in kabeltelevisienetwerken bedoeld in artikel 7, als vaste beleidslijn in iedere vergunning waarin géén voorschriften over het maximale zendvermogen zijn opgenomen, het voorschrift op te nemen dat de vergunninghouder geen ontoelaatbare belemmeringen door het gewenste signaal mag veroorzaken. Deze beleidslijn is vastgelegd in de Beleidsregel storing door het gewenste signaal van radiozendapparaten.

Artikel 9

Wanneer wijzigingen van de capaciteit van de frequentieruimte plaatsvinden, zoals de ingebruikname, informeert de vergunninghouder Agentschap Telecom uiterlijk vier weken voorafgaand aan de beoogde wijziging. Dit is van belang om snel maatregelen te kunnen nemen bij eventuele storingen, zoals storing op kabelnetwerken of op buitenlandse allotments. Storing kan worden voorkomen door goede voorlichting. Sinds 1 januari 2011 verzorgt het Antennebureau de publieksvoorlichting over interferentie op de ontvangst van kabeltelevisie. Voor meer informatie kan contact worden opgenomen met het Antennebureau. De contactgegevens zijn via <http://www.antennebureau.nl> te raadplegen.

De kennisgeving van ingebruikname zoals bedoeld in artikel 9 dient conform *circulaire letter* CR262 en in elektronische vorm (GE06 ITU Terrasys format) te worden aangeleverd. Een voorbeeld van dit format en CR262 zijn opgenomen op de USB-stick, onderdeel van bijlage II. Indien u tevens het gebruik van uw frequentieruimte wilt (laten) notificeren in het MIFR kunt u dit kenbaar maken.

De mogelijkheid bestaat om bijvoorbeeld (een) samenwerkende vergunninghouder(s) of een operator te machtigen om voor de vergunninghouder(s) de kennisgeving van de ingebruikname te melden bij Agentschap Telecom. De machtigingsbepaling kan indien gewenst worden opgenomen in de samenwerkingsovereenkomst. Wel dient ook de gemachtigde gebruik te maken van het formulier bedoeld in bijlage II en dienen de gegevens elektronisch te worden aangeleverd bij Agentschap Telecom.

Artikel 10

In artikel 10 wordt de wijze van correspondentie geregeld van vergunninghouders aan Agentschap Telecom.

Artikel 11

Dit artikel regelt de inwerkingtreding en looptijd van de vergunning.